

KALENDAR

Abdikacija i smrt Petra III.

1762. Nakon potpisivanja abdikacije, Petar III. zatočen je u zabačenoj kući u Popši. Ali ni tu nije imao mira. Supruga Katarina (na slici), koja je prigrabila vlast, osudila ga je na smrt. U noći 17. srpnja 1762. grof Aleksije Orlov, zajedno sa svojim pratiocem, mirno je prošao pored straže koja je čuvala bivšega ruskog cara i započeo prislan razgovor sa zatočnikom. Donijeli su tri čaše votke. Čim je ispio nekoliko gutljaja, Petar je stao zapomagati: »Proždire me neka unutrašnja vatra. Otrovali su me!« Nedugo potom bio je mrtav. Sutradan je uplakana Katarina obavijestila ruski narod o smrti svojega carskog supruga. Kao uzrok smr-

ti navedeno je – upala hemeroida! Bio je to završni čin dramatičnih događaja koje je pokrenula carica da bi uklonila nespošobnoga i polukojica je prigrabila vlast, osudila ga je na smrt. U noći 17. srpnja 1762. grof Aleksije Orlov, zajedno sa svojim pratiocem, mirno je prošao pored straže koja je čuvala bivšega ruskog cara i započeo prislan razgovor sa zatočnikom. Donijeli su tri čaše votke. Čim je ispio nekoliko gutljaja, Petar je stao zapomagati: »Proždire me neka unutrašnja vatra. Otrovali su me!« Nedugo potom bio je mrtav. Sutradan je uplakana Katarina obavijestila ruski narod o smrti svojega carskog supruga. Kao uzrok smr-

SLABLJENJE I ZAMRAČIVANJE SUNCA – 1766.

»U srpnju kroz gotovo sedam dana opažalo se slabljenje i zamračivanje sunca, jer je gubilo snagu i stalno ostajalo kao u nekoj magli, koje zapravo nije bilo. To se pokazivalo 17., 18. i 19. srpnja, a daljnja tri dana povećavao se sjaj sunca i njegova toplina«, zapisano je u ljetopisu koji je vodio zagrebački kanonik Baltazar Adam Krčelić, a dogodilo se to 1766. godine.

Francov poziv na opću pobunu

1936. Španjolske reakcionarne snage dugo su i pažljivo pripremale udar protiv Republike, u kojoj je vlast držala vlada Narodne fronte. U eskalaciji nasilja i otvorenih izazova udružene desnice, klera i pristalica monarhije ubijen je desničarski vođa Calvo Sottelo. Reakcija je odmah lansirala parolu o »zločinima države i komunistima«, kako bi iskoristila povod da progovori oružje zavjerenika. Navečer, 17. srpnja 1936, u gradovima Melilli i Ceuti, u španjolskom Maroku, odjeknuli su pr-

vi plituni. Republikanski oficiri i vojnici, rukovodioci Narodne fronte i sindikata stavljeni su pred zid i pokršeni rafalima. Slijedećega jutra radiostanica Ceuta emitirala je dogovorenu fašističku poruku: »Nad cijelom Španjolskom nebo je bez oblaka!« Bio je to poziv na opću pobunu protiv demokratske Španjolske Republike. Na čelu udara najmračnijih snaga zemlje bio je general Francisco Franco (na slici), koji će Španjolsku dovesti u najtragičnije razdoblje njene povijesti.

SMRT ADAMA SMITHA – 1790. U Edinburghu je 17. srpnja 1790. umro škotski ekonomist i etičar Adam Smith, uz Ricarda najpoznatiji predstavnik engleske klasične političke ekonomije. Rođen je 5. lipnja 1723. u Kirkcaldyju. Bio je profesor logike i etike u Glasgou, a 1759. izdaje svoje prvo djelo »Teorija moralnih osjećaja«, pisano s pozicije tada uobičajene altruističke etike. Najvažnije mu je djelo opširna rasprava »Istraživanje prirode i uzroka bogatstva naroda«, koja u niz originalnih istraživanja i rezultata, predstavlja i enciklopedijski priručnik dotadašnjega znanja s područja ekonomije.

Cesačeva smrt

1941. Hrvatski književnik i publicist August Cesařec (rođen 4. prosinca 1893. u Zagrebu) od mladosti je često proganjan i zatvaran. Upletan u Jukićev atentat na bana Slavka Cuvaja (1912. osuđen je, uoči mature, na tri godine teške tamnice. Zbog oštrih liječarskih pogleda proganjale su ga i jugoslavenske vlasti, a poslije okupacije Jugoslavije uhitile su ga ustaše i zatvorile u logor u Kerestincu. Poslije organiziranog bijega logoraša uhvaćen

je 14. srpnja 1941. a 17. srpnja strijeljan, najvjerojatnije u Dotrščini. Kao romanopisac, pjesnik, esejist i dramatičar, u svojem cjelokupnom književnom djelu pretežno je zaokupljen socijalnom tematikom izražavajući bunt protiv društvene nepravde. Važnija su mu djela »Sudite me«, »Za novim putem«, »Tonkina jedina ljubav« (novele i pripovjetke), »Careva kraljevina«, »Zlatni mladić«, »Bjegunci« (romani), »Sin domovine« (drama) i dr.

POTSDAMSKA KONFERENCIJA – 1945. U nerazrješenu dijelu Potsdama, nedaleko od Berlina, počeo trojni sastanak na vrhu: Staljina (SSSR), Truman (SAD), Churchill. Potsdamska konferencija trajala je do 2. kolovoza, kada je objavljena zajednička deklaracija. »Njemački militarizam i nacizam bit će iskorijenjeni«, istaknula su trojica velikih. »Saveznici nemaju namjeru uništiti ili baciti u ropstvo njemački narod. Saveznici namjeravaju pružiti njemačkom narodu mogućnost da se pripremi za obnavljanje svojega života na demokratskoj i miroljubivoj osnovi...«

Osobina velikog duha je prezirati veličnu i više voljeti srednje stvari nego nepotrebne. (Seneka)

LSĐ je jedna od najčešće upotrebljivanih halucinogenih supstanci. Konzumira se oralno, a danas većinom dolazi u obliku malih kvadratnih dekoriranih papirića (tripova, sličica) namočenih u tekući LSĐ, a zatim osušeni. Standardna doza LSĐ-a je između 50 i 150 mikrograma (tisućiti dio miligram) što LSĐ čini jednom od najjačih psihoaktivnih tvari. Početak djelovanja LSĐ-a je dvadeset do šezdeset

minuta nakon uzimanja, ali je individualan od osobe do osobe i može se produžiti i do dva sata. Najčešći problem s LSĐ-om je taj što konzument misli da doza nije dovoljno jaka pa uzima novu dozu. Velike doze mogu ostaviti neželjene psihičke posljedice na pojedina nespornog na intenzivno djelovanje droge.

Vrhunac djelovanja LSĐ-a je od dva do osam sati nakon uzimanja. U početku djelovanja LSĐ

Riječi se smatraju opasnima kao teroristi

Pitao sam ih jesu li to našli na stranici »Kako ubiti knjigu nekoga autora«. Kad se dan objave približio, HarperCollins mi je organizirao ukupno nula nastupa na televizijskim mrežama. Na javnim radijima i televizijskim mrežama nije trebalo biti ni spominjanja knjige, a čuo sam i da je jedan lanac knjižara rekao da me »iz sigurnosnih razloga« ne mogu primiti ni u kojoj od svojih knjižara. Činilo se da se knjizi prema brz pokop, a ja sam tada pošao na Internet i na svoju listu poslao pismo o onome što sam proživio. Pisao sam o tome kako se u ovo novo doba represije riječi sada smatraju jednako opasnim kao teroristi. Zamolio sam ljude da kupe moje knjige da te riječi ne bi ostale nepročitane.

Već za nekoliko sati prodano je prvih pedeset tisuća primjeraka. Sutradan su se »Bijeli glupani« našli na prvom mjestu liste uspješnica na Amazon.comu. HarperCollins je bio u šoku. Kako se to moglo dogoditi? Pa oni su mi bili rekli da je ta knjiga »izgubila kontakt s američkim narodom«.

Petoga dana knjiga je već bila u petom dotiskivanju. Nakladnik nije mogao održati korak s potražnjom. Skočila je na prvo mjesto New York Timesove liste uspješnica i sve druge takve liste u zemlji.

Javnost nije glupa

Mjeseci su prošili dok niste mogli ući u knjižaru i biti sigurni da ćete naći svoj primjerak.

»Bijeli glupani« je sada već peti mjesec na popisu uspješnica i, u trenutku kad ovo pišem, ovoga tjedna još na prvom mjestu u New York Timesu. Za knjigu još nije naručena ni jedna novinska reklama, a ja sam se pojavio samo u dvije emisije na javno emitiranom televizijskim mrežama – u jednoj emisiji oko jedan sat u noći, i drugoj oko sedam ujutro.

I to je sve. Gotovo potpuna medijska blokada. No nije to ni na trenutak bilo važno. Američka javnost, koju su vam mediji prikazivali glupom poput puža balavca, ovaj je put bila na visini, a za to mo-

Ništa nije tako tužno kao vidjeti kako čelnici drugih zemalja nastoje oponašati vodstvo naše zemlje. Amerika odluči bombardirati neku zemlju, a šef vaše države odmah se priključi. Mi prihvatimo zaglupljujuće masovne medije, a vaše noćne emisije vijesti uskoro počnu izgledati kao naše. Mi odlučimo eliminirati mrežu socijalne pomoći za svoje siromahe, a vaša zakonodavna tijela jedva to dočekaju te počnu uklanjati brojne usluge socijalne skrbi što postoje već desetljećima

ram zahvaliti samome Georgeu W. Bushu.

Sami njegovi postupci poslali onoga rujna izazvali su ježenje svakoga mislećeg Amerikanca. Ova je knjiga ove godine u Americi prodana u više primjeraka nego ijedna druga publicistička knjiga. Kad sam zadnji put provjeravao, upravo je počelo dvadeset i peto dotiskivanje. Samo hrobro, dragi moji anglofoni stanovnici našega lijepog planeta, možda ipak ima neke nade za nas Amerikanke.

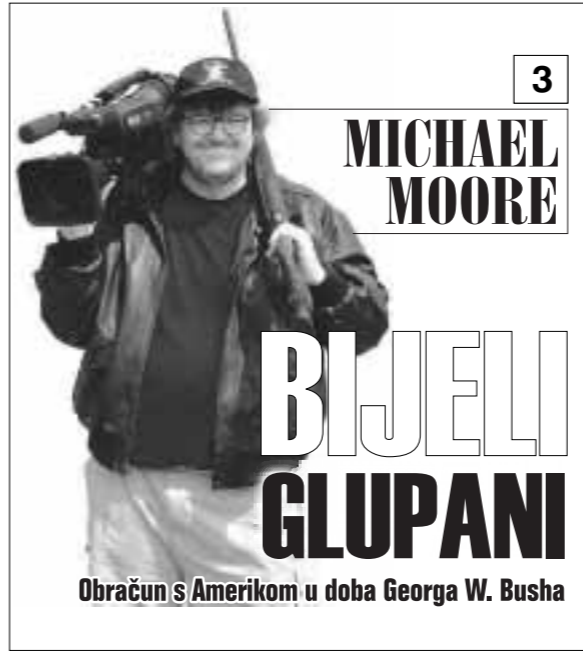
Gadni tipovi

Ono zašto se veselim što se napokon tiska i izdanje izvan SAD-a jest u tome što mi pošta koju primam od Londona do Liverpoola, od Galwayja do Perth, jasno kaže da nismo naciljali na sve glupe bjelčuge na svijetu.

Kad se knjiga našla na prvome mjestu prodajne liste u Kanadi (gdje je i nakon četiri mjeseca), počela mi je dolaziti pošta od Kanadana koji su mi pisali o svim gadnim tipovima koji vode njihovu zemlju, od arogantnog (ali na kraju amerodupeljbnog) premijera do onoga tipa koji je sada vlasnik gotovo svih većih dnevnih novina, gomile televizijskih mreža i 120 lokalnih novina.

Da, Kanadani su to lako doveli u odnos sa samima sobom. A onda se dogodilo nešto čudno. Jednoga me dana moja žena pozvala za svoje računalo i rekla: »Vidi ovo.« Zastala je na adresi Amazon.co.uk. A tu je bilo: »Bijeli glupani« su broj jedan u Ujedinjenom Kraljevstvu. Kako li je to moguće? Pa knjiga se tamo još i nije bila našla u prodaji.

Ne mogavši je kupiti u Britaniji (na moje rane i višekratne pozive HarperCollinsu da objavi britansko izdanje jedini su odgovor bili brzi i višekratni »Ne!«, Britanci i Irski kupovali su tisuće

Obračun s Amerikom u doba Georga W. Busha

Dovoljno je vidjeti stanje željezničkog sustava u Britaniji pa ćete vidjeti kako će vas donijeti rješavanje problema na američki način. U ovom slučaju, riječ je o privatizaciji nekada dobro vođenih javnih službi

primjeraka preskupo uvozne knjige.

Snažni izrazi odanosti

Shvativši da u »dalekim tamo brdima« ima funtica, ReganBooks / HarperCollins brzo su pokrenuli strojeve u SAD-u i počeli isporučivati još više preskupih uvoznih primjeraka na britansko otočje.

Već za tjedan dana knjiga se našla na prvom mjestu Sunday Timesove liste.

Pa evo, sada sam slobodan od Murdochova stroja – a u pomoć su mi došli dobri ljudi iz Penguin Booksa u Ujedinjenom Kraljevstvu koji su mi po-

nudili objavljivanje stranog broširana izdanja ove knjige. Pismo koje sam od njih dobio bilo je jedno od najvećihodušnih i najsnajznijih izraza odanosti mome djelu koje sam ikada vidio i vrlo sam im zahvalan na podršci koju su mi dali.

Nije to prvi put što sam izvan Sjedinjenih Država doživio daleko bolji odnos. BBC je ponudio da će proizvesti moju prvu televizijsku seriju TV Nation nakon što ju je u Sjedinjenim Državama odbio NBC. Kad je jednom BBC odobrio tu seriju, NBC je zaključio da je pogriješio pa su nas pus-

titi na američku televiziju. BBC je zatim proizveo moj dokumentarac The Big One.

Lijepo i tužno

Channel Four U.K. proizveo je prvu sezonu sljedeće naše serije, The Awful Truth a njihov je kanadski partner, Salter Street Films na kraju financirao moj cjelovečernji film Bowling for Columbine. Na neki je način istodobno i lijepo i tužno to da moram otići u Ameriku po novac koji će omogućiti da rad koji se bavi američkim pitanjima iznesem pred američku publiku.

Jasno, ne treba vam previše kopanja da u Sjedinjenim Državama nadete glupe muške bjelčuge. Ali koliko god bio zahvalan vama iz raznih drugih država koji ste mi pomogli, bilo bi neodgovorno kad ne bih istaknuo da Amerika nema monopol na baš sve glupe bijele muškarčine. Mnogo je takvih tipova u cijelom Commonwealthu i na starim livadama Corca i Tipperaryja koje su moji davni preci zvali svojim domom.

Zli ljudi i lude krave

Čini se da je u Britaniji sva pozornost posljednjih godina bila toliko usmjerena na zla koja izazivaju lude krave da se malo mislilo na zla ludih ljudi! To što lude ljude ne jedemo nije razlog da zanemarimo važna sigurnosna pitanja koja se tu otvaraju.

Britanski političari i šefovi korporacija počeli su divljati u nastojanju da sustignu Sjedinjene Države i pokažu svijetu da se britanske glupe bijele muškarčine mogu ravnopravno mjeriti s vrhunskim gluparjima kakve proizvode Amerikanci.

Dovoljno je vidjeti stanje željezničkog sustava u Britaniji pa ćete vidjeti kako će vas donijeti rješavanje problema na američki način (u

ovom slučaju privatizacija nekada dobro vođenih javnih službi).

Ništa nije tako tužno kao vidjeti kako čelnici drugih zemalja nastoje oponašati vodstvo naše zemlje. Amerika odluči bombardirati neku zemlju, a šef vaše države odmah se priključi. Mi prihvatimo zaglupljujuće masovne medije, a vaše noćne emisije vijesti uskoro počnu izgledati kao naše. Mi odlučimo eliminirati mrežu socijalne pomoći za svoje siromahe, a vaša zakonodavna tijela jedva to dočekaju te počnu uklanjati brojne usluge socijalne skrbi što postoje već desetljećima.

Imitacija Amerike

A ovome je promatraču baš to bilo pravi šok. Kad vas vidim kako vi u svojim zemljama počinjete mlitati po onima koji su imali manje sreće u životu i otežavali im ga, nisam baš uvjeren da će vam to otkriniti dušu.

Ako vas oduševljava kad vidite kako Amerikanci svakoga mjeseca pucaju u svojim školama ili na radnim mjestima, mislite li da je napredak kad vam u gradovima stopa smrtnosti novorođenčadi bude gora nego u Nairobiu; želite li živjeti u svijetu u kojem je još manje građanskih sloboda nego što ih imate sada, onda samo nastavite našim putem.

Ne samo što ćete na kraju biti kao neka imitacija Amerike u malom, nego ćete biti pozvani i da nam se pridružite u našim pokušajima iskorištavanja sirotinje u drugim zemljama, da bismo svi mi mogli nositi još jeftine tenisice! Kako biste to mogli propustiti?!

Pa sad, možda i možete. Možda još ima nade za vas.

Možda je za nas prekasno, pojma nemam. Ova će vam knjiga dati onakav pogled u Sjedinjene Američke Države kakvima ih čak ni vaši mediji obično ne prikazuju. (Nastavlja se)

Knjiga Michaela Moorea »Bijeli glupani« uskoro izlazi u nakladi »Izvora« iz Zagreba (tel. 611 7714; izvori@izvori.com).

Ton je bio odlučan i bespogovorran

Kao što sam i očekivala: u devet sati ljutito sam kuckala po stolu. Nije se pojavio. U deset sati me uhvatio neopisiv bijes zbog njegove nemarnosti – zar taj suludi nesposobnjaković ne shvaća s kim ima posla! I što znači biti u mojoj nemilosti!

Umjesto toga sam smislila pakleni plan u kojem on mora stajati iza svoje laži te sam natovarila cijeli Hultfred projekt na njegova leđa s rokom tiskanja koji ni najambiciozniji grafički dizajner ne bi mogao stići bez rintanja cijeli dan.

Naravno, riskirala sam time da ću i sama morati sjediti s nezavršenim hitnim poslom dok mi oči ne ispadnu, ali moj je sadistički nagon da pokazem tom mladom seronji bio veći. Složili smo se da mu slijedeće subote ujutro otključam ured kako bi mogao raditi u to, za njega sigurno, neugodno radno vrijeme (on, dakako, nije dobio ključeve).

I naravno, kao što sam i očekivala: u devet sati ljutito sam kuckala po stolu. Nije se pojavio. U deset sati me uhvatio neopisiv bijes zbog njegove nemarnosti – zar taj suludi nesposobnjaković ne shvaća s kim ima posla! I što znači biti u mojoj nemilosti!

Robban neobrijan i zakrvavljen pogleda koji je uplašeno prelazio preko svoje šefice koja je pušila treću cigaretu tog jutra. »O-o-oprostitute«, mucao je nervozno dok je nagnut naprijed teturao prema meni koja sam sjedila na rubu pisane stola u svom »Pradionom« odijelu koje mi je dobro stajalo.

Izmucio je još jednu ispriku koja je zajedno s njegovim alkoholnim dahom objasnila njegov kasni dolazak. »Van«, rekla sam. Ton je bio odlučan i bespogovorran, poput trenutka kada kirurg povuče skalpelom po koži. »Van!«, ponovila sam, malo naglašenije.

I tu se Robban sasvim ponizio time što se spustio na koljena ispred mojih nogu i sklopio svoje dlakave ruke dok je nastavio svoju cmizdravu litanju »Molim vas molim

vas, oprostite, oprostite, molim vas, molim vas, oprostite-oprostitute...« dok sam ja pokazala prema vratima i ponovila moju jednosložnu naredbu.

Još jedna cvileća molba, još jedno »van« i onda je blesan briznuo u plač. Ramena su mu se tresla

pod majicom, a njegove su ruke očajnički uhvatile moje gležnjeve kad me pogledao mokrim očima i ja ne znam je li to zbog sjaja suza ili očite vrućine zbog njegove blizine, ali odjednom sam ispred sebe imala Joy Boya koji je naslonio svoje lice na moje krilo, još na koljenima,

pa evo, sada sam slobodan od Murdochova stroja – a u pomoć su mi došli dobri ljudi iz Penguin Booksa u Ujedinjenom Kraljevstvu koji su mi po-

pod majicom, a njegove su ruke očajnički uhvatile moje gležnjeve kad me pogledao mokrim očima i ja ne znam je li to zbog sjaja suza ili očite vrućine zbog njegove blizine, ali odjednom sam ispred sebe imala Joy Boya koji je naslonio svoje lice na moje krilo, još na koljenima,

pa evo, sada sam slobodan od Murdochova stroja – a u pomoć su mi došli dobri ljudi iz Penguin Booksa u Ujedinjenom Kraljevstvu koji su mi po-

pod majicom, a njegove su ruke očajnički uhvatile moje gležnjeve kad me pogledao mokrim očima i ja ne znam je li to zbog sjaja suza ili očite vrućine zbog njegove blizine, ali odjednom sam ispred sebe imala Joy Boya koji je naslonio svoje lice na moje krilo, još na koljenima,

pa evo, sada sam slobodan od Murdochova stroja – a u pomoć su mi došli dobri ljudi iz Penguin Booksa u Ujedinjenom Kraljevstvu koji su mi po-

pod majicom, a njegove su ruke očajnički uhvatile moje gležnjeve kad me pogledao mokrim očima i ja ne znam je li to zbog sjaja suza ili očite vrućine zbog njegove blizine, ali odjednom sam ispred sebe imala Joy Boya koji je naslonio svoje lice na moje krilo, još na koljenima,

potpunim uvjerenjem. Čak je i ona osamnaestogodišnja minimozak Sharon otpuštena bez ručka, iako je bez sankcija srušila zid kako bi stavila automobil u fotostudio, umjesto da je pustila da fotografiraju automobil vani.

Sharon je bila toliko slaboumna da je micala ustima dok čita i nije naučila kako se koristi ni faks ni aparat za kavu, a još manje kako se pretražuje po Internetu. Dapače, uspjela je uništiti aparat za kavu, faks i onaj kompjuter na kojem se htjela uključiti na Internet.

Bila je rođena u Švedskoj, ali majka joj je bila Engleskinja. Zato mi je bila enigma kako je njen engleski bio jadan kao i sve njene druge vještine. (Nastavlja se)

Roman Unni Drougge »Ispovijedi Helle Hell« upravo je objavljen u nakladi »Izvora« iz Zagreba (tel. 611 7714; izvori@izvori.com)

SAVJETI O ZDRAVLJU

Piše: mr. sci dr. Davor Moravec, psihijatar u Kliničkoj bolnici Sestara milosrdnica u Zagrebu

Pod utjecajem LSĐ-a može se povrijediti sebe i druge

Kod te halucinogene supstance ne postoje klasični simptomi predoziranja, ali je u vrlo jakih doza (više od 150 mikrograma) vjerojatnost paranoje i trajnih psihičkih posljedica bitno povećana. Moguća su samoubojstva izazvana psihozom ili halucinacijama

uzrokuje nedefiniran osjećaj sličan uznemirenosti i iščekivanju »nečega«.

Često se javlja osjećaj viška energije u tijelu,

povećana osjetljivost na svjetlo, ili osjećaj da su stvari pomalo drukčije nego u realnosti. Kako efekti postaju sve jači, javlja se širok spektar

osjetljivih promjena, mentalna i fizička stimulacija, širenje zjenica, vizualni efekti i halucinacije kod otvorenih i zatvorenih očiju, mijenja se

stanje svijesti i razmišljanja, osjećaji uvida u »nešto više« od običnog stanja svijesti, konfuzija, paranoja i brzo mijenjajući osjećaji (strah, ljut-

nja, sreća, veselje).

Pod djelovanjem LSĐ-a osoba ima naježenu kožu, prekomjerno se znoji, broj otkucaja srca je povećan. Zbog toga što imaju pogrešne predstave o veličini predmeta, rastojanju, brzini i dubini, događa se da osobe pod utjecajem LSĐ-a pokušavaju zaustaviti vlak u punoj brzini ili preskočiti sa zgrade na zgradu.

Vrlo bitno je napomenuti da osoba pod utjecajem LSĐ-a može povrijediti i druge, ali i sebe. Za

LSĐ nije dokazano razvijanje fizičke ovisnosti, ali moguće je da ljudi postanu psihički naviknuti na redovito uzimanje LSĐ-a. Za potpuniji oporavak potrebno je nekad i više tjedana. Kod LSĐ-a ne postoje klasični simptomi predoziranja, ali je u vrlo jakih doza (više od 150 mikrograma) vjerojatnost paranoje i trajnih psihičkih posljedica bitno povećana. Moguća su samoubojstva izazvana psihozom ili halucinacijama na LSĐ-u.